

KOOPERATİFLER KANUNU (1)(2)

Kabul Numarası : 1163
Kabul Tarihi : 24/4/1969
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 10/5/1969 Sayı : 13195
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 8 Sayfa : 1955

Bu Kanun ile ilgili tüzük için, "Tüzükler Külliyesi"nin kanunlara göre düzenlenen nümerik fihristine bakınız.

BİRİNCİ BÖLÜM
Kooperatif ve Kuruluşu

A) Tarif:

Madde 1 –(Değişik: 21/4/2004-5146/ 1 md.)

Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.

B) Kuruluş, muteberlik şartları, isim kullanma yetkisi :

Madde 2 – (Değişik: 15/2/2018-7099/7 md.) Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak anasözleşme ile kurulur. Anasözleşmenin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gerekir. İlgili Bakanlık faaliyet konuları itibarıyla kooperatifleri sınıflandırmaya, çalışma bölgeleri oluşturmaya, kooperatif kuruluşu için asgari ortak sayısından az olmamak üzere ortak sayısı ve kooperatif kurulmasına yönelik diğer şartlar ile usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlık tarafından çıkarılacak tebliğ ile belirlenir.

Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlik dahil bulunan diğer kooperatiflerin anasözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmi şekil aranmaksızın muteberdir.

Sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz. Kooperatif adını ancak bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanabilir.

(Ek: 6/10/1988-3476/1 md.) Kooperatifler ve üst kuruluşlarının unvanlarında, kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez.

C) İzin verme, tescil ve ilan:

Madde 3 – Ana sözleşme, Ticaret Bakanlığına verilir. Bakanlığın kuruluşu izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan olunur. Tescil ve ilan olunacak hususlar şunlardır:

1. Ana sözleşme tarihi,
2. Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,

(1) 13/12/1983 tarih ve 183 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 50 nci maddesi hükmü gereğince anılan maddede sayılan kooperatiflerle ilgili olarak Ticaret Bakanlığına ve Bakanına verilmiş olan görev ve yetkiler Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığına ve Bakanına devrolunmuştur.

(2) 11/3/2010 tarihli ve 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 18 inci maddesiyle, bu Kanunda 5957 sayılı Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda mezkur kanun hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

3. Kooperatifin unvanı ve merkezi,
4. Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
5. Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
6. Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
7. Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
8. Yönetim Kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
9. Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve anasözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,
10. Kooperatifin şubeleri: Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle buldukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

Ticaret Bakanlığı, ana sözleşmelerin, kanunun ihtiyari hükümlerinden ayrıldığı ileri sürerek kooperatifleri kuruluşuna izin vermekten kaçınamaz.

Anasözleşmenin değişiklikleri de kuruluştaki usullere bağlıdır.

D) Anasözleşmeye konacak hükümler:

I – Mecburi hükümler:

Madde 4 – Kooperatif anasözleşmesinde aşağıdaki hususlara ait hükümlerin yer olması gerektir.

1. Kooperatifin adı ve merkezi,
2. Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
3. Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hal ve şartlar,
4. Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdi sermayenin en az 1/4 nün peşin ödenmesi,
5. Ortakların aynı sermaye koyup koymıyacakları,
6. Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,
7. Kooperatifin yönetici ve denetleyici organlarının görev ve yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları,
8. Kooperatifin temsiline ait hükümler,
9. Yıllık gelir gider farklarının, hesaplama ve kullanma şekilleri,
10. Kurucuların adı, soyadı iş ve konut adresleri,

II – İhtiyari hükümler:

Madde 5 – Anasözleşme ayrıca aşağıdaki hususları da kapsıyabilir.

1. Genel kurulun toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hakkındaki hükümler;

2. Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar;
3. Kooperatifin birliklerle olan münasebetleri;
4. Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler;
5. Kooperatifin süresi.

III – Yorumlayıcı hükümler:

Madde 6 – 5 inci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı hususlar hakkında anasözleşmede hüküm olmadığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır.

1. Genel kurul, kooperatifi temsile yetkililer tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla veya mahalli gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı toplantıya çağrılır.
2. Kooperatifin faaliyeti; kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır.

E) Tüzel kişiliğin kazanılması ve sorumluluk:

Madde 7 – Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına işlem yapanlar bunlardan şahsan ve zincirleme olarak sorumludur.

İKİNCİ BÖLÜM

Ortaklık Sıfatının Kazanılması ve Kaybedilmesi

A) Ortaklığa girme şartları ve ek ödemeler:

1. Ortaklığa girme şartları ve ortak sayısı:

Madde 8 – (Değişik: 6/10/1988 - 3476/2 md.)

Kooperatif ortaklığına girmek için gerçek kişilerin medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gerekir. Ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, kooperatif anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim kuruluna başvururlar. **(Ek cümle:21/10/2021-7339/1 md.)** Yönetim kurulu başvuruyu bir ay içinde sonuçlandırır ve başvuru sahibine kararı taahhütlü mektupla veya elden imza karşılığında tebliğ eder. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yükleyebilir ise ortak olmak isteği, bu yükümlerin yazılı olarak kabul edilmesi halinde değer taşır.

Yönetim Kurulu; ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin anasözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorundadır.

Yapı kooperatiflerinde konut, işyeri ve ortak sayısı genel kurulca belirlenir. Yönetim Kurulu, genel kurulca kararlaştırılan sayının üzerinde ortak kaydedemez.

(Ek dördüncü fıkra:21/10/2021-7339/1 md.) Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınmaz.

II – Tüzel kişilerin ortaklığı:

Madde 9 – (Değişik: 21/4/2004 – 5146/ 2 md.)

Kamu ve özel hukuk tüzel kişileri amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olabilir, önderlik edebilir ve ortak olabilirler.

B) Ortaklığın sona ermesi:

I – Ortaklıktan çıkma serbestisi - tazminat:

Madde 10 – Her ortağın kooperatiften çıkma hakkı vardır. Çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak isteyen ortağın, muhik bir tazminat ödenmesine dahi hüküm anasözleşmeye konulabilir.

II – Ortaklıktan çıkmanın sınırlandırılması:

Madde 11 – Kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, anasözleşme ile en çok 5 yıl için sınırlandırılabilir.

Haklı ve önemli sebeplerle bu süreden evvel çıkabileceği hususunda Anasözleşmeye hüküm konulabilir.

Bir ortağın hiçbir suretle kooperatiften çıkamayacağına dair bağlamalar hükümsüzdür.

III – Bildirme süresi ve çıkma zamanı:

Madde 12 – Çıkış, ancak bir hesap senesi sonu için ve en az 6 ay önceden haber verilerek yapılır. Anasözleşmede daha kısa bir süre belirtilip hesap senesi içinde çıkışa müsaade edilebilir.

IV – Ortaklıktan çıkmayı kabulden kaçınma:

Madde 13 – Yönetim kurulu, anasözleşmeye uygun olarak yapılacak isteğe rağmen, bir ortağın kooperatiften istifasını kabulden kaçınacak olursa, ortak çıkma dileğini noter aracılığı ile kooperatife bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

V – Ortağın ölümü ve ortaklığın devri:

Madde 14 – Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erer.

Anasözleşmede gösterilecek şartlarla ölen ortağın mirasçılarının kooperatifte ortak olarak kalmaları sağlanabilir.

(Değişik: 6/10/1988 - 3476/3 md.) Ortaklık devredilebilir. Yönetim kurulu, ortaklığı devralan kişinin ortaklık niteliklerini taşıması halinde, bu kişiyi ortaklığa kabul eder.

VI – Görev veya hizmetin bitmesi, taşınmaz mal veya işletme karşılığı ortaklık:

Madde 15 – Ortaklık sıfatı bir görev veya hizmetin yerine getirilmesine bağlı ise, bu görev veya hizmetin sona ermesi ile ortaklık sıfatı kalkar. Bu halde Anasözleşmeye hüküm konulmak suretiyle ortaklığın devamı sağlanabilir.

Ortaklık sıfatının kazanılması, Anasözleşme ile bir taşınmaz malın mülkiyetine bağlı hakların kullanılmasına veya bir teşebbüsün işletilmesine bağlanabilir. Bu gibi hallerde taşınmaz malın mülkiyetinin veya işletmenin üçüncü şahıslara devir veya temlik ile ortaklık sıfatının bir hak olarak yeni malike veya işletmeyi alana geçebileceğini anasözleşme hüküm altına alabilir. Taşınmaz mala ait bu şekil iktisabın üçüncü şahıslara karşı muteber olması tapu siciline bu yoldan meşruhat verilmesine bağlıdır.

C) Ortaklıktan çıkarılma esasları ve itiraz:

Madde 16 – (Değişik birinci fıkra: 6/10/1988 - 3476/4 md.) Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler anasözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar anasözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar.

Ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurulca karar verilir. Anasözleşme, çıkarılanın genel kurula başvurma hakkı saklı kalmak üzere, bu hususta yönetim kurulunu da yetkili kılabilir.

Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi, ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, yönetim kurulunca verilmiş ise ortak, üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır.

Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir.

(Ek: 6/10/1988 - 3476/4 md.) Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınmaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder.

D) Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortaklarla hesaplama süresi ve yükümlülük:

Madde 17 – Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortakların kendilerinin yahut mirasçılarının kooperatif varlığı üzerinde hakları olup olmadığı ve bu hakların nelerden ibaret bulunduğu anasözleşmede gösterilir. Bu haklar, yedek akçeler hariç olmak üzere, ortağın ayrıldığı yıl bilançosuna göre hesaplanır.

Kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürecek nitelikteki iade ve ödemeler, anasözleşmede daha kısa bir süre tespit edilmiş olsa bile genel kurulca üç yılı aşmamak üzere geciktirilebilir. Bu durumda kooperatifin muhik bir tazminat isteme hakkı saklıdır. Çıkan veya çıkarılan ortaklar ile mirasçılarının alacak ve hakları bunları isteyebilecekleri günden başlayarak beş yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Çıkan veya çıkarılan ortağın sermaye veya mevduatından kısmen veya tamamen yoksun kalacağı hakkındaki şartlar hükümsüzdür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Ortakların Hak ve Ödevleri

A) Ortaklık senedi:

Madde 18 – Her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senede kooperatifin unvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkisi olan kişiler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırasıyla kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkür senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece beyyine vesikası hükmündedir.

B) Ortaklık payları, şahsi alacaklılar: ⁽¹⁾

Madde 19 – Kooperatife giren her şahıstan en az bir ortaklık payı alınması gerekir. Anasözleşme, en yüksek had tespit ederek bir ortak tarafından bu had dahilinde birden fazla pay alınmasına cevaz verebilir.

(Değişik: 28/5/1998 - 4363/1 md.) Bir ortaklık payının değeri 100 Türk lirasıdır. Kooperatife giren ortaklar en çok 5 000 pay taahhüt edebilirler. Kooperatifler üst kuruluşuna iştirak edenler ise en az 50 pay taahhüt ederler. **(Değişik dördüncü cümle: 21/10/2021-7339/2 md.)** Ortaklık payının değeri kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ilgili Bakanlıkça artırılabilir. **(Ek cümle: 21/10/2021-7339/2 md.)** 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında sigortacılık faaliyetinde bulunacak kooperatifler için en çok pay taahhüt sınırı uygulanmaz ve ortaklık payının değeri ilgili kurumun görüşü alınarak belirlenir. ⁽²⁾⁽³⁾

(Değişik: 6/10/1988 - 3476/5 md.) Bir kaç pay bir ortaklık senedinde gösterilebilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100 Türk lirası itibar olunur. ⁽⁴⁾

Her kooperatifin iştiğal mevzuuna göre kredi talepleri bankalarca, müesseselerce veya şirketlerce öncelikle karşılanır.

(Değişik: 6/10/1988 - 3476/5 md.) Tarımsal amaçlı kooperatiflerin yatırım faaliyetleri, ilgili bakanlıkça düzenlenen yönetmelik esasları dahilinde, bütçeden ayrılacak ödenekler yoluyla verilecek düşük faizli kredilerle desteklenir.

Bir ortağın şahsi alacaklıları, ancak ortağa ait faiz ve gelir-gider farklarından hissesine düşen miktarı ve kooperatifin dağılmasında ona ödenecek payı haczettirebilirler.

C) Aynı sermaye:

Madde 20 – Ayn neviden sermaye konması veya kooperatifin mevcut bir işletmeyi veya aynları devralması sözleşme ile kabul edilebilir.

1. Değer biçme, bilirkişi:

Madde 21 – Anasözleşmede aynların değeri tespit edilmemiş ise, bu tespit kurucular tarafından toplantıya çağrılacak ilk genel kurulda ortak adedinin 2/3 ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile seçilecek bilirkişi tarafından yapılır.

Kuruluştan sonra girecek ortakların ayn neviden sermaye koymaları halinde bu çağrı yönetim kurulu tarafından yapılır.

Ortakların, 2/3 ünü birleşmesi mümkün olmayan hallerde bilirkişinin seçimi sulh hukuk mahkemesinden istenir.

Seçilen bilirkişi veya bilirkişiler tarafından verilen rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde mahalli sulh hukuk mahkemesine itiraz edebilirler. Mahkemenin vereceği karar kesindir.

(1) 14/7/2009 tarihli ve 2009/15233 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ; 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa tabi kooperatiflerde, bir ortaklık payının değerinin 100 (yüz) Türk Lirasına yükseltilmesi kararlaştırılmıştır.

(2) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 57 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "100.000 liradır." ibaresi "100 Türk lirasıdır." şeklinde değiştirilmiştir.

(4) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanunun 2 nci maddesiyle bu fıkrada yer alan "10.000 lira" ibaresi "100 Türk lirası" şeklinde değiştirilmiştir.

2. Karar nisabı, raporların kabulü:

Madde 22 – 21 inci madde gereğince atanan bilirkişi, gereken raporları düzenleyip verdikten sonra yapılacak genel kurul toplantısında, konu görüşülür. Çağrı mektuplarına bilirkişi raporunun bir örneği eklenir.

Ortak sayısının en az yarısının asaleten ve temsilen toplantıda bulunması şartıyla bilirkişi raporları okunup incelendikten ve gereğinde ayn neviden sermaye koyan kimselerin ve devralınacak işletmenin veya aynların sahibinin açıklamaları dinlendikten sonra değerlerinin aynen kabul veya reddine, yahut ilgililerin muvafakatiyle değerlendirilmesine çoğunlukla karar verilir.

Ç) Hak ve vecibelerde eşitlik:

Madde 23 – Ortaklar bu kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve vecibelerde eşittirler.

1. Bilgi edinmek hakkı, bilanço:

Madde 24 – (Değişik birinci fıkra:21/10/2021-7339/3 md.) Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, bilanço, gelir-gider farkı hesapları ve denetçilerin 66 ncı ve 69 uncu madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri raporlar, genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile kooperatif merkezinde, varsa şubelerinde ve elektronik ortamda KOOPBİS'te ortakların tetkikine amade tutulur.

(Değişik ikinci fıkra:21/10/2021-7339/3 md.) Kooperatif ortaklarına KOOPBİS üzerinden, genel kurula katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişim yetkisi verilir.

Ortakların bilgi edinmek hakkı, anasözleşme veya kooperatif organlarından birinin kararıyla bertaraf edilemez veya sınırlandırılmaz.

(Ek dördüncü fıkra:21/10/2021-7339/3 md.) Madde kapsamında elde edilen kişisel veriler sadece ortakların kooperatif iş ve işlemlerinden haberdar olmaları ve kooperatif organlarında görev almak isteyen adayların kooperatif ortaklarına ulaşabilmeleri amaçlarıyla kullanılabilir. Elde edilen veriler 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.

2. Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza:

Madde 25 – Kooperatifin ticari defterleri ve haberleşme ile ilgili hususların tetkiki, genel kurulun açık bir müsaadesi veya yönetim kurulunun kararı ile mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak kooperatifin iş sırlarını öğrenmeye yetkili değildir. Her ortak ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu kooperatife ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa dahi daima gizli tutmak zorundadır. Bu mecburiyete uymıyan ortak meydana gelecek zararlardan kooperatife karşı sorumlu olduğu gibi kooperatifin şikayeti üzerine herhangi bir zarar umulmasa dahi bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. ⁽¹⁾

3. Genel kurul toplantılarına katılma hakkı:

Madde 26 – (Değişik: 6/10/1988 - 3476/6 md.)

Üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genelde kurula katılma hakkına sahiptir. Yapı kooperatiflerinde genel kurul toplantılarına katılmak için bu şart aranmaz.

D) Ortakların ödev ve sorumlulukları:

I – Süre ve ortaklığın yok olması:

Madde 27 – Ortakların yükledikleri paylar için ödiyebilecekleri para tutarını anasözleşme belirtir. Kooperatif, sermaye yüklemelerinde borçlu veya sair ödemelerle yükümlü bulunan ortaklarından elden yazılı olarak veya taahhütlü mektupla, bu husus mümkün olmazsa ilanla ve münasip bir süre belirterek yükümlerini yerine getirmelerini ister. İlk isteğe uymıyan ve ikinci istemeden sonra da bir ay içinde yükümlerini yerine getirmiyenlerin ortaklığı kendiliğinden düşer. Ortaklığın düşmesi alakalının, anasözleşme veya diğer suretlerle doğmuş borçlarının yok olmasını gerektirmez.

(1) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 337 nci maddesiyle; bu maddede yer alan "500 liradan 10000 liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır." ibaresi "adli para cezası ile cezalandırılır." şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

II – Kooperatifin sorumluluğu:

Madde 28 – Anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça kooperatif, alacaklılarına karşı yalnız mamelekiyle sorumludur.

1. Sınırsız sorumluluk:

Madde 29 – Anasözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortaklarının da şahsan ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir. Bu takdirde alacaklılar kooperatifin iflası veya diğer sebeplerle dağılması halinde alacaklarını tamamen sağlamazlarsa, kooperatifin borçlarından dolayı, kooperatif ortakları zincirleme ve bütün varlıklarıyla sorumlu olurlar.

2. Sınırlı sorumluluk:

Madde 30 – Anasözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak şahsan ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir. Ortakların tek başına sorumlu olacakları miktar kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak da gösterilebilir.

İflasın sonuna kadar bu sorumluluk iflas idaresi tarafından ileri sürülür.

3. Ek ödeme yüklemi:

Madde 31 – Anasözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilanço açıklarını kapatmada kullanılması şarttır. Ek ödeme yüklemi sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir.

Kooperatifin iflası halinde ek ödemeleri isteme hakkı iflas idaresindedir.

4. Caiz olmayan sınırlama:

Madde 32 – Sorumluluğu belirli bir zamana bırakan veya bazı ortak grublarına yükleyen anasözleşme hükümleri muteber değildir.

5. İflas halinde usul:

Madde 33 – Ortakları şahsan sorumlu bulunan veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatifin iflası halinde, iflas idaresi sıra cetvelini düzenlemekle beraber ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister.

Tahsil olunamayan meblağlar diğer ortaklar arasında bölüşülür. Aktif bakiyesi pay cetvellerinin kesin olarak tespiti üzerine geri verilir. Ortakların birbirlerine rücu hakları saklıdır. Ortakların geçici olarak tespit olunan borçlarıyla pay cetveli aleyhine İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre itiraz hakları vardır.

6. Sorumluluk hükümlerinin değiştirilmesi:

Madde 34 – Ortakların sorumluluğu ve ek ödemeler yükümleri ile ilgili değiştirmeler ancak anasözleşmenin tadili ile mümkündür. Sorumluluk ve ek ödeme yükümleri konulması veya bunların artırılması, bu husustaki kararın tescili ile kooperatifin bütün alacakları lehine hüküm ifade eder. Sorumluluğun azaltılması hakkındaki kararlar, tescilden evvel doğmuş borçları kapsamaz.

7. Kooperatife yeni giren ortakların sorumluluğu:

Madde 35 – Ortakları şahsan sorumlu, veya ek ödemelerle yükümlü bir kooperatifte, durumunu bilerek yeni giren kimse, girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Buna aykırı mukavele hükümleriyle ortaklar arasındaki anlaşmalar üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifade etmez.

8. Bir ortağın ayrılmasından veya kooperatifin dağılmasından sonra sorumluluk:

Madde 36 – Sınırsız veya sınırlı sorumlu bir ortak ölür veya diğer bir sebeple kooperatiften ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya anasözleşme ile tespit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatif iflas ettiği takdirde, ayrılmasından önce doğmuş olan borçlar için ortak sorumluluktan kurtulamaz.

Aynı şartlar altında veya aynı süre içinde ek ödeme yükümü de mevcut olmakta devam eder.

Bir kooperatif dağılırsa, dağılmanın Ticaret Siciline tescilinden başlayarak bir yıl veya anasözleşmede tespit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflasının açılmasına karar verilmesi halinde ortaklar aynı şekilde ek ödemelerle birlikte sorumludurlar.

9. Sorumlulukta zamanaşımı:

Madde 37 – Alacaklıların, ortakların şahsi sorumluluklarından doğan isteme hakları, daha önce kanuni bir hüküm gereğince düşmedikçe iflas işlemlerinin sona ermesinden başlayarak daha bir yıl süre ile alacaklılardan her biri tarafından ileri sürülebilir.

Ortakların birbirine olan rücu hakları da bu hakka vücut veren ödemenin yapıldığı andan başlamak üzere bir yıl içinde zamanaşımına uğrar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Kooperatif Hesapları

A) Gelir gider farkları, bölünmesi ve paylara faiz verilmesi:

Madde 38 – Anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen hasılanın tamamı gelir gider farkı olarak kooperatifin yedek akçelerine eklenir.

Gelir gider farkının ortaklar arasında bölüşülmesi öngörülmüş ise bu bölünme ortakların muameleleri oranında yapılır.

(Değişik: 6/10/1988 - 3476/7 md.) Gelir-gider farkının en az % 50'si ortaklara dağıtıldıktan sonra, ortakların sermaye paylarına genel kurul kararı ile Devlet Tahvillerine verilen en yüksek faiz haddini geçmemek üzere faiz ödenebileceği anasözleşme ile hükme bağlanabilir.

(Değişik: 6/10/1988 - 3476/7 md.) Ortak dışı işlemlerden elde edilen hasılanın ortaklara sermaye payları oranında dağıtılabileceği anasözleşmede hükme bağlanabilir. Dağıtılmadığı takdirde, bunlar kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanır.

Bir yıllık faaliyet neticeleri menfi olduğu takdirde açık, yedek akçelerden ve bunların kafi gelmemesi halinde ek ödemelerle veya ortak sermaye paylarıyla karşılanır.

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir gider farkı ve faiz dağıtımı yapılamaz.

B) Yedek akçe ayırımı:

Madde 39 – **(Değişik birinci fıkra: 6/10/1988 - 3476/8 md.)** Gelir-gider farkının en az % 10'u yedek akçeye, kooperatif üst kuruluşlarında ise buna ilaveten en az % 5'i fevkalade yedek akçeye ayrılmadıkça ortaklara dağıtım yapılmaz.

Yedek akçelerin ortaklara dağıtılacağına dair anasözleşmeye konacak hükümler muteber değildir.

C) Ortak ve personel için yardım fonları:

Madde 40 – Anasözleşme gerek kooperatifin memurları ile işçileri, gerekse kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir.

Yardım amacı için ayrılan kıymetler belirli ise, bunlar kooperatifin mamelekinden ayrılarak tahsis edildiği amaçlar için kullanılmak üzere özel bir hesaba alınır.

D) Gelir gider farkından ilk ayrılacak fonlar:

Madde 41 – Bölünecek gelir gider farkından ilk önce yedek akçe ile kanun veya anasözleşme gereğince kurulan diğer fonlara yatırılacak paralar ayrılır.

Yedek akçelerin ve özel fonların kullanılış şekil ve şartları anasözleşmede gösterilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM Kooperatif Organları

A) Genel kurul:

I – Yetki:

Madde 42 – Genel Kurul bütün ortakları temsil eden en yetkili organdır.

Genel Kurul, aşağıdaki yetkilerini devir ve terk edemez.

1. Anasözleşmeyi değiştirmek,
2. Yönetim Kurulu ve Denetçiler Kurulu üyeleriyle gerektiğinde tasfiye kurulunu seçmek,
3. İşletme hesabıyla bilanço ve gerektiğinde gelir gider farkının bölüşülmesi hakkında karar almak,
4. Yönetim ve denetçiler kurullarını ibra etmek,
5. Kanun veya anasözleşme ile Genel Kurula tanınmış olan konular hakkında karar vermek.
6. **(Ek: 6/10/1988 - 3476/9 md.)** Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerine ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek.
7. **(Ek: 6/10/1988 - 3476/9 md.)** İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek.
8. **(Ek: 6/10/1988 - 3476/9 md.)** Yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısını tesbit etmek.

II – Çağrı:

1. Çağrıya yetkisi olanlar:

Madde 43 – **(Değişik: 6/10/1988 - 3476/10 md.)**

Yönetim kurulu veya anasözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler. Ancak genel kurul yukarıda belirtildiği şekilde toplanamadığı takdirde ilgili bakanlık genel kurul toplantıya çağırma yetkisine sahiptir.

2. Ortakların isteği, bakanlıkların çağırısı, mahkemenin izni:

Madde 44 – Dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine Genel Kurul toplantıya çağırılır.

Yönetim Kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmedeği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya Ticaret Bakanlığı tarafından, yapı kooperatiflerinde de İmar ve İskan Bakanlığı tarafından Genel Kurul toplantıya çağırılabilir.

Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak Genel Kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

3. Şekil:

Madde 45 – **(Değişik: 4/10/1988 - 3476/11 md.)**

Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Olağan toplantının her hesap devresi sonundan itibaren 6 ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur. **(Ek cümle: 18/6/2017-7033/9 md.)** Ancak, usul ve esasları ilgili Bakanlıkça yapılacak düzenlemede gösterilmek üzere; kooperatif üst kuruluşuna ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantıları en fazla iki hesap dönemi kapsayacak şekilde ve birleştirilerek yapılabilir.⁽¹⁾

(1) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanununun 4 üncü maddesiyle bu fıkranın üçüncü cümlesinde yer alan "üç" ibaresi "iki" şeklinde değiştirilmiştir.

Genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır.

Toplantı nisabı anasözleşmede gösterilir. Ancak yapı kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az 1/4'ünün şahsen veya temsilen hazır bulunmaları şarttır.

Genel kurul toplantı tarihi, yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce ilgili bakanlığa ve mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir.

Genel kurulun sevk ve idaresi, ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasında seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanır.

(Ek altıncı fıkra:21/10/2021-7339/4 md.) Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından KOOPBİS'ten alınan ortaklar listesinde adı bulunanlar katılabilir.

(Ek yedinci fıkra:21/10/2021-7339/4 md.) Genel kurul toplantısı anasözleşmede hüküm bulunması şartıyla elektronik ortamda da yapılabilir. Genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fiilen katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulama esasları ile genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin anasözleşme hükmü örneği Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

III – Gündem:

Madde 46 – (Değişik: 6/10/1988 - 3476/12 md.)

Toplantı çağrısına ve ilana gündem yazılır. Anasözleşmenin değiştirilmesi bahis konusu ise, yapılacak ilanda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde, hesap tetkik komisyonunun seçilmesi, bilanço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağrılması ve kanun, anasözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarıdan bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

IV – Bütün pay sahiplerinin hazır bulunması hali:

Madde 47 – Kooperatifin bütün ortakları toplantıda hazır bulunduğu sürece ve bir itiraz olmadığı takdirde Genel Kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Bu gibi kararların, ortaklar veya ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gereklidir.

V – Oy hakkı:

1. Genel olarak:

Madde 48 – Genel Kurulda her ortak yalnız bir oya sahiptir.

(Ek fıkra: 3/6/2010-5983/1 md.) Esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri hariç olmak üzere, ortak sayısı 500'den fazla olan kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının genel kurul toplantılarındaki yönetim ve denetim kurulu belirleme seçimleri, gizli oy açık tasnif esasına göre yapılır. Kooperatiflerin organ seçimlerinde her ortak, en fazla bir ortağı temsilen oy kullanabilir. Anasözleşmelerin bu fıkra aykırı hükümleri uygulanmaz.

2. Temsil:

Madde 49 – Anasözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle Genel Kurul toplantısında oyunu ancak başka bir ortağa kullandırabilir. Bir ortak Genel Kurulda birden fazla ortağı temsil edemez.

Üye sayısı 1000 in üstünde olan kooperatiflerde anasözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

3. Oya katılamıyacaklar:

Madde 50 – Kooperatif işlerinin görülmesine herhangi bir suretle katılmış olanlar Yönetim Kurulunun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz.

Ortaklardan hiçbiri kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furuu ile kooperatif arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan görüşmelerde oy hakkını kullanamaz.

VI – Kararlar:

1. Genel olarak:

Madde 51 – Kanun veya anasözleşmede aykırı hüküm bulunmadıkça Genel Kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarıdan bir fazlasına itibar olunur.

Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3 ü çoğunluğu gereklidir. Anasözleşme, bu kararların alınması için oy çoğunluğu hakkında daha ağır hükümler koyabilir.

2. Ortakların paylarının artırılması:

Madde 52 – (Değişik: 8/6/1981 - 2475-1 md.)

Ortakların şahsi sorumluluklarının ağırlaştırılması veya ek ödeme yükümleri ihdası hakkında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4'ünün rızası gereklidir.

(Değişik: 6/10/1988 - 3476/13 md.) Ancak, kamu kuruluşlarından kredi alan kooperatiflerin kredi miktarının artırılmasından yararlanmak üzere alacakları kararlarda bu şart aranmaz ve 51 inci maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

Kararlar, ilandan başlayarak üç ay içinde kooperatiften çıktıklarını bildirmeleri halinde bunlara katılmayan ortakları bağlamaz. Bu takdirde kooperatiften çıkma beyanı, kararın yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere hüküm ifade eder.

Bu suretle kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, bir ayrılma tazminatı ödenmesine bağlı kılınmaz.

3. Kararların bozulması ve şartlar:

Madde 53 – Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile Genel Kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalıyan gündün başlamak üzere bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1. Toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfîyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmiyen yahut toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığını veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediğini yahut da Genel Kurul toplantısına katılmaya yetkili olmıyan kimselerin karara katılmış bulduklarını iddia eden pay sahipleri;

2. Yönetim Kurulu;

3. Kararların yerine getirilmesi Yönetim Kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri;

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, Yönetim Kurulu tarafından usulen ilan olunur.

Birinci fıkrada yazılı bir aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanılamaz. Birden fazla bozma davası açıldığı takdirde, davalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme, kooperatifin isteği üzerine muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını belirtmek mahkemeye aittir.

Bir kararın bozulması bütün ortaklar için hüküm ifade eder.

4. Mektupla oy verme ve temsilciler toplantısı:

Madde 54 – Ortak sayısı 1000 den fazla olan kooperatiflerde, anasözleşmelerine kayıt konulmak suretiyle:

1. Genel Kurula ait kararlardan, hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle verilmesi,

2. Ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlara tespit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarından seçecekleri temsilciler topluluğu,

Genel Kurul sayılabilir.

Mektupla oy bildirme halinde, mektupların, Yönetim Kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda muhtevanın neden ibaret olduğu tespit edilerek tutanağa yazılır. Hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan karar yürürlüğe girer.

Grup temsilcileri genel kurulunda her temsilci, temsil ettiği ortakların sayısı kadar oya sahiptir. Temsilcinin aldığı talimata aykırı olarak oy vermesi karara tesir etmez.

*B) Yönetim kurulu:**I – Ödevi ve üye sayısı:*

Madde 55 – Yönetim Kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim Kurulu en az üç üyeden kurulur. Bunların ve yedeklerinin kooperatif ortağı olmaları şarttır.

(Ek üçüncü fıkra:21/10/2021-7339/5 md.) Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenen kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar ile buna tabi olacak kooperatifler ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Yönetim Kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, temsilcilerinin isimlerini kooperatife bildirir. **(Ek cümle:21/10/2021-7339/5 md.)** Üçüncü fıkra, tüzel kişi üyelerin temsilcileri hakkında da uygulanır.

*II – Üyelik şartları ve ücret: ⁽¹⁾***Madde 56 – (Değişik: 6/10/1988 - 3476/14 md.)**

Yönetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

1. Türk vatandaşı olmak.
2. Amacı ve esas faaliyet konusu aynı olan başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak.⁽²⁾

3.(Değişik: 23/1/2008-5728/338 md.) Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) ⁽¹⁾ zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da bu Kanun hükümlerine göre mahkum olmamak.

Üyelik şartları denetçiler tarafından araştırılır. Bu şartları taşımadıkları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine yönetim kurulunca son verilir.

Haklarında yukarıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olanların görevleri ilk genel kurul toplantısına kadar devam etmekle beraber, yönetim kurulunca bu durumdaki üyelerin genel kurulca azli veya göreve devamı hakkında karar alınmak üzere yapılacak ilk genel kurul gündemine madde konulur.

Bu veya anasözleşmede gösterilecek diğer bir sebeple yönetim kurulu toplantı nisabını kaybederse, boşalan yönetim kurulu üyeliklerine denetim kurulu üyeleri tarafından gecikilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağrılır.

Yönetim kurulu üyelerinden bir veya bir kaç kooperatifi temsil yetkisini haiz murahhas üye seçilebilir. Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi Ticaret Siciline tescil ettirilir.

Yönetim kurulu üyelerine genel kurulca belirlenen aylık ücret, huzur hakkı, risturn ve yolluk dışında hiç bir ad altında başkaca ödeme yapılamaz. **(Ek cümle:21/10/2021-7339/6 md.)** Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefil olan kooperatifler ile kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatiflerin yönetim kurulu üyeleri, bunların ortağı olduğu üst kuruluşlarda görev alsalar dahi yalnızca bir ücret veya huzur hakkı alabilirler.

III – Üyelik süresi:

Madde 57 – Yönetim Kurulu üyeleri en çok 4 yıl için seçilebilirler. Anasözleşmede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri caizdir.

*IV – Yönetim ve temsil:**1. Yetkilerin devri:*

Madde 58 – Anasözleşme, Genel Kurula veya Yönetim Kuruluna, kooperatifin yönetimini ve temsilini kısmen veya tamamen kooperatif ortağı bulunmaları şart olmyan bir veya birkaç müdüre veya Yönetim Kurulu üyesine tevdi etmek yetkisini verebilir.

2. Şümülü ve sınırlandırılması:

Madde 59 – Temsile yetkili şahıslar kooperatif namına onun amacının gerektirdiği bütün hukuki işlemleri yapabilir.

Bu temsil yetkisinin sınırlandırılması iyi niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hiçbir hüküm ifade etmez. Temsil yetkisinin sadece esas müessesenin veya bir şubenin işlerine hasrolunmasına veya kooperatif unvanının birlikte kullanılmasına dair ticaret siciline tescil edilmiş olan kayıtlar saklıdır.

Yönetime veya temsile yetkili şahısların kooperatife ait görevlerini yürütmeleri esnasında meydana getirdikleri haksız fiillerden doğan zararlardan kooperatif sorumludur.

(1) Bu maddenin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan “... milli savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, ...” bölümü, Anayasa Mahkemesi'nin 25/2/2010 tarihli ve E.: 2008/17, K.: 2010/44 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

(2) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanununun 6 ncı maddesiyle bu bentte yer alan “Aynı türde” ibaresi “Amaç ve esas faaliyet konusu aynı olan” şeklinde değiştirilmiştir.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/15 md.**) Kooperatiflerce alınması kararlaştırılan gayrimenkullerin alınımın, tapu devri veya tapuya şerh verdirilecek bir satış vaadi sözleşmesi ile yapılması şarttır.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/15 md.**) Alınacak gayrimenkullün kooperatifin amacına uygun olması gerekir.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/15 md.**) Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli ortaklık işlemleri dışında kendisi veya başkası namına, bizzat veya dolaylı olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/15 md.**) Kooperatif ve üst kuruluşlarca tanıtma ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilan, reklam ve açıklamalar, eksik ve gerçeğe aykırı olamayacağı gibi, yanıltıcı bilgi ve unsurlar taşıyamaz.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/15 md.**) Yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahıslar, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamaz.

3. İmza:

Madde 60 – Kooperatifi temsile yetkili kılınan kimseler imzalarını ancak kooperatifin unvanı altına koymak suretiyle kooperatifi bağlarlar.

4. Tescil:

Madde 61 – (**Değişik: 15/2/2018-7099/8 md.**) Kooperatif yönetim kurulu, kooperatifi temsile yetkili kılınan kimselerin isimlerini ve imzalarını ticaret siciline bildirir ve bu yetkiye dayanak olan kararları ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personele tasdik ettirir.

5. Üyelerin titizlik derecesi ve sorumlulukları:

Madde 62 – Yönetim Kurulu, kooperatif işlerinin yönetim için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

(**Değişik ikinci fıkra:21/10/2021-7339/7 md.**) Yönetim kurulu; kendi tutanakları, genel kurul tutanakları, ortak listeleri, gelir-gider hesapları ve yıllık bilançonun usulüne uygun olarak hazırlanması ve saklanması, tetkik olunmak üzere denetçilere verilmesinden sorumludur. Ayrıca görevi sona eren yönetim kurulu üyeleri tarafından sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarının seçimlerin yapıldığı genel kurul toplantı tarihinden itibaren üç iş günü içinde tutanakla yeni seçilenlere teslimi zorunludur.

Yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır.⁽¹⁾

V – Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler:

Madde 63 – Kooperatifin aczi halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilançosu tanzim eder. Son yılın bilançosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilançosu veyahut daha yukarda sözü geçen ara bilançosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa yönetim kurulu, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da keyfiyeti bildirir ve genel kurulu derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilançosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurulu toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye, Ticaret Bakanlığına ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığına da bilgi verir. Ancak, ortakları ek Ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilançoda tespit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde Ticaret Bakanlığı ve yapı kooperatiflerinde İmar ve İskan Bakanlığı da haberdar edilir.

(1) 23/1/2008 tarihli ve 5728 sayılı Kanunun 339 uncu maddesiyle; bu fıkra da yer alan “Devlet memurları gibi ceza görürler.” ibaresi “kamu görevlisi gibi cezalandırılır.” şeklinde değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik: 28/2018-7101/52 md.) Malî durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi hâlinde yönetim kurulu veya alacaklılardan biri konkordato da talep edebilir. Bu takdirde 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun 285 inci ve devamı maddeleri uygulanır.

VI – İşten çıkarma:

Madde 64 – Yönetim kurulu, işlerin görülmesi ile görevlendirdiği kimseleri ve atadığı müdürleri ve diğer temsilci ve vekilleri her zaman azledebilir.

İşten çıkarılan kimselerin tazminat isteme hakları saklıdır.

C) Denetçiler:

I – Seçim:

Madde 65 – (Değişik:21/10/2021-7339/8 md.)

Denetçi, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel kurul tarafından, denetleme organı olarak görev yapmak üzere en fazla dört yıl için en az bir denetçi seçilir. Genel kurulca asıl üye sayısı kadar yedek üye seçilebilir.

Çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslara göre belirlenen kooperatiflerin denetleme organı üyeleri ve yedeklerinin, seçilmelerini takiben en geç dokuz ay içinde kooperatifçilik eğitim programını tamamlamaları şarttır. Eğitim programına ilişkin usul ve esaslar 55 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Denetleme organı üyeliğinin herhangi bir nedenle boşalması halinde üyelerin yerlerine en çok oy alan yedekleri geçer. Yedeklerle beraber üye sayısı genel kurulca belirlenen sayının altına düştüğü takdirde, mevcut üye veya üyeler ilk genel kurula kadar görev yapmak üzere şartları haiz kişileri denetim kurulu üyeliğine atar. Yedekler de dahil hiçbir üye kalmaması halinde, yönetim kurulunca, denetçilerin seçilmesi amacıyla genel kurul derhal toplantıya çağırılır.

Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetim organının görev ve yetkilerini artırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

Denetçi raporu genel kurula sunulmayan kooperatiflerde; finansal tablolar, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu ve ibra hakkında alınan kararlar geçersizdir.

56 ncı maddenin birinci fıkrasının (1) ve (3) numaralı bentleri ile üçüncü ve altıncı fıkralarında yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır.

Yönetim kurulu gecikmeksizin denetçileri ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan ettirir.

II – Çalışma:

1. İnceleme yükümlülüğü:

Madde 66 – Denetçiler, işletme hesabıyla bilançonun defterlerle uygunluk halinde bulunup bulunmadığını, defterlerin düzenli bir surette tutulup tutulmadığını ve işletmenin neticeleriyle mameleki hakkında uyulması gerekli olan hükümlere göre işlem yapıp yapılmadığını incelemekle yükümlüdürler. Ortakların şahsan sorumlu veya ek ödeme ile yükümlü olan kooperatiflerde denetçiler, ortaklar listesinin usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını da incelemek zorundadırlar.

Yöneticiler, bu maksatla denetçilere defterleri ve belgeleri verirler. Denetçilerin istekleri üzerine müfredat defteri ve bu defterin hangi esaslara göre düzenlendiği ve istenilen her konu hakkında bilgi verilir.

Ortaklar gerekli gördükleri hususlarda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapılmasını istemeye yetkilidirler.

2. Rapor düzenlenmesi:

Madde 67 – Denetçiler her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmaya mecburdurlar.

Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun veya anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı buldukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler.

Denetçiler yönetim ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak, yönetim kurulunda oy kullanamazlar.

3. Sır saklama yükümlülüğü:

Madde 68 – Denetçiler, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatifin veya ortakların şahısları için zarar umulan hususları kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

III- Dış denetim:

Madde 69 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:21/10/2021-7339/9 md.)

Ticaret Bakanlığı tarafından çalışma konusu, ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen kooperatif ve üst kuruluşları dış denetime tabidir. Dış denetim finansal tabloların denetimidir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtmadığı da dış denetimin kapsamı içindedir.

Dış denetim genel kurulca alınan karar doğrultusunda;

a) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilen bağımsız denetçiler,

b) 1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa tabi meslek mensupları,

c) İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen, bağlı olunan merkez birlikleri veya merkez birliği kurulamamışsa bağlı olunan birlikler, tarafından yapılabilir.

İlgili Bakanlıkça dış denetimle yetkilendirilen birlik ve merkez birlikleri 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tabidir.

Dış denetim yapacak denetçiler ile denetim yetkisi verilen birlik ve merkez birliğinin denetimle görevlendirilen personeli, görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılır.

Dış denetim ve bu denetimi yapacak denetçiler hakkında da 65 inci maddenin altıncı, yedinci ve sekizinci fıkraları uygulanır.

Bu madde ve 65 inci madde kapsamında yapılacak denetime ilişkin usul ve esaslar, denetçilerin nitelikleri, uyacakları etik ilkeler, görev ve yetkileri, seçilmeleri, görevden alınmaları veya ayrılmaları, denetimin ve denetim raporlarının içeriği ve raporun genel kurula sunulması ile üst kuruluşların yetkilendirilmesine ilişkin hususlar ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Kooperatif Birlikleri, Kooperatifler Merkez Birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ve Danışma Kurulu

Görev ve sorumluluk:

Madde 70 – Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak, faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan mü-nasebetlerini düzenlemek, kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için, Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurulur.

Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Yönetim Kurulu üyeleriyle memurları haklarında 62 nci madde hükmü uygulanır.

Yükümlülük:

Madde 71 – Birliklere katılan kooperatifin ortaklarına, birliğe girmekle kanun veya kendi kooperatiflerin anasözleşmesindeki yükümlülüklerden fazlası yüklenemez.

A) Kooperatif birlikleri:

Madde 72 – Konuları aynı veya birbiriyle ilgili nitelikte olan 7 veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabileceği anasözleşmelerinde tesbit edilebilir.

Bu birlikler kooperatif şeklinde kurulur.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/17 md.**) İlgili bakanlık tarafından bölgeler belirlendiği takdirde, bu bölgelerde aynı çalışma konularına sahip birden fazla kooperatif birliği kurulamaz.

(**Ek dördüncü fıkra:21/10/2021-7339/10 md.**) Kooperatifler, kooperatif birliklerine; kooperatif birlikleri de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamaz ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamaz. Bu kapsamdaki başvurularında; birlikler kooperatifleri, merkez birliği de birlikleri ortaklığa kabulden kaçınmaz.

1. Genel kurul:

Madde 73 – Kooperatif birliklerinin en yetkili organı anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde kooperatif temsilcilerinden teşekkül eden genel kuruldur.

Yönetim kurulu üyelerinin temsilci seçilmesi mümkündür.

2. Yönetim kurulu:

Madde 74 – Birlik yönetim kurulu, birlik genel kuruluna dahil temsilciler arasından seçilir.

Yönetim kuruluna seçilecek üyelerin aynı kooperatifin temsilcilerinden olmaması şarttır.

3. Denetim ve eğitim:

Madde 75 – (**Değişik: 6/10/1988 - 3476/18 md.**)

Kooperatif merkez birlikleri kendisine bağlı birlik ve kooperatifleri denetler ve bunların eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılar. Merkez birliği kuruluşu tamamlanmadığı hallerde, birlikler kendisine bağlı kooperatifleri denetler. Üst kuruluşlarca yapılan denetim sonuçları ilgili bakanlığa bildirilir.

Kooperatif ve Üst kuruluşları, Üst kuruluşunun tespit edeceği esaslara göre, kendilerine yönelik denetim ve eğitim hizmetlerine ait giderlere iştirak ederler.

B) Kooperatifler merkez birlikleri:

Madde 76 – Kooperatif birlikleri kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler.

Merkez birliklerinin genel kurulları bu birliğe dahil kooperatifler birliklerinin genel kurulları tarafından seçilecek temsilcilerden kurulur.

Kooperatifler birliklerinin yönetim kurulları üyeleri merkez birlikleri genel kurullarına üye seçilebilirler.

(**Ek: 6/10/1988 - 3476/19 md.**) Aynı çalışma konularına sahip kooperatif birlikleri birden fazla kooperatif merkez birliği kuramazlar.

C) Türkiye Milli Kooperatifler Birliği:

Madde 77 – Birlikler veya merkez birlikleri kooperatif şeklinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini kurabilirler. (**Ek cümle: 8/3/2011-6172/21 md.**) Sulama Birlikleri Kanunu ile 29/6/2004 tarihli ve 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununa göre kurulmuş birlik ve merkez birlikleri de Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine üye olabilirler.

Katılma şartları, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmesinde belirtilir.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Genel Kurulu bu Birliğe dahil birlikler ve merkez birlikleri genel kurullarınca seçilecek temsilcilerden kurulur. Bu Kurulun kooperatif, birlik ve merkez birlikleri yönetim kurullarından teşkil olunacağı anasözleşme ile hüküm altına alınabilir.

D) Temsilcilerin belirtilmesi:

Madde 78 – Birlikler, merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerinde bunların genel kurullarını teşkil edecek kooperatifler, birlikler ve merkez birlikleri temsilcilerinin adedi, ortak sayısına göre 5 kişiyi geçmemek üzere belirtilir.

Madde 79 – Birlikler Milli Kooperatifler Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerini bu kanun hükümlerine göre hazırlarlar.

E) Danışma Kurulu:

Madde 80 – Türkiye Milli Genel Kooperatifler Birliği Genel Yönetim Kurulu ile Devlet Planlama Teşkilatı, Ticaret, Tarım, Maliye, Köy İşleri, İmar ve İskan, Milli Eğitim ve Sanayi Bakanlıkları, kooperatifleri finanse eden bankalar ve Türkiye Kooperatifçilik Kurumunun birer mümessilinin iştirakiyle "Türkiye Kooperatifleri Danışma Kurulu" kurulur.

Bu kurulun görev ve yetkileri çalışma şekil ve şartları Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle tespit olunur. ⁽¹⁾

YEDİNCİ BÖLÜM

Kooperatiflerin Dağılımı

A) Dağılım sebepleri:

Madde 81 – (**Değişik: 6/10/1988 - 3476/20 md.**)

Kooperatif:

1. Anasözleşme gereğince,
2. Genel Kurul kararı ile,
3. İflasın açılmasıyla,
4. Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, ilgili bakanlığın mahkemeden alacağı karar üzerine,
5. Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
6. Üç yıl olağan genel kurulunu yapmaması halinde,

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 57 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "Ticaret Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükle" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

7. Amacına ulaşma imkanının bulunmadığının ilgili Bakanlıkça tespiti halinde mahkemeden alacağı kararla,

Dağılır.

(Değişik birinci cümle:21/10/2021-7339/11 md.) Yapı kooperatifleri, anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete geçilip konutların ve/veya işyerlerinin ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. **(Değişik ikinci cümle:21/10/2021-7339/11 md.)** Ancak tescil işleminden sonra usulüne uygun şekilde anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi halinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz. **(Ek cümle:3/6/2010-5983/2 md.)** Amacına ulaşılarak dağılma sürecine girmiş olan kooperatiflerden çıkan veya çıkarılan ortağın konutu veya işyeri çıkma veya çıkarılma sebebiyle geri alınmaz; ancak, bu eski ortaklar daha sonra oluşabilecek tasfiye masraflarına katılırlar. Konut kooperatiflerinde yapı kullanma izninin alınmasını müteakip en geç bir yıl içinde ortakların Kat Mülkiyeti Kanununa göre ferdi münasebet işleri sonuçlandırılır.

Mahkemeye veya genel kurulca tasfiye memurları seçilmediği takdirde tasfiye işlerini yönetim kurulu yapar. Tasfiye kurulu üyelerine, atamayı yapan merci tarafından tespit edilecek miktarda ücret ödenir.

Anasözleşme ile özel bir nisap belirlenmemiş ise, tasfiye halinde kooperatiflerin genel kurul toplantılarında nisap aranmaz. Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Tasfiye kurulunun görevleri anasözleşmede gösterilir,

Tasfiye kurulu üyeleri, tasfiye işlerinin biran önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlüdür.

56 ncı maddenin 1 inci fıkrasının 3 üncü bendi ile 62 nci madde hükümleri tasfiye kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

B) Ticaret siciline bildirme:

Madde 82 – İflastan gayri hallerde kooperatifin dağılması, yetkili organlar tarafından Ticaret Siciline tescil ile ilan ettirilir. Yetkili organların kimler olacağı Anasözleşmede gösterilir.

C) Tasfiye mamelekin paylaşılması:

Madde 83 – Tasfiye haline giren kooperatifin bütün borçları ödendikten ve ortak pay bedelleri geri verildikten sonra kalan mallar ancak Anasözleşmede bu husus öngörülmüş olduğu takdirde, ortaklar arasında paylaşılır.

Anasözleşmede başka bir hal tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaşırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılır.

Ortaklara paylaşırma yapılacağına dair Anasözleşmede açıklama olmadığı takdirde tasfiye neticesinden arta kalan miktar, kooperatifleşme amacına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine bırakılır.

(Son fıkra mülga: 21/2/2001 - 4629/1 md.)

D) Birleşme suretiyle dağılma:

Madde 84 – Bir kooperatif bütün aktif ve pasifleriyle diğer bir kooperatif tarafından devralınmak suretiyle dağıldığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır:

1. Devralan kooperatifin yönetim kurulu, dağılan kooperatifin tasfiye hakkındaki hükümlere göre alacaklarını bildirmeye çağırır.
2. Dağılan kooperatifin mameleki, borçları tediye veya teminata bağlanıncaya kadar ayrı olarak idare edilir. Yönetimi devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri üzerine alır.
3. Devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri alacaklılara karşı yönetimin ayrı olarak yürütülmesinden şahsan ve zincirleme sorumludurlar.
4. Mameleki ayrı olarak yönetildiği süre içinde, dağılan kooperatife karşı açılacak davalara dağılmadan önceki yetkili mahkeme bakar.
5. Dağılan kooperatif alacaklılarının devralan kooperatif ve onun alacaklıları ile olan münasebetlerinde, devralınan mallar aynı süre içinde dağılan kooperatife ait sayılır. Devralan kooperatifin iflası halinde ise bu mallar ayrı bir masa teşkil eder. Gerekirse yalnız dağılan kooperatifin borçlarının ödenmesinde kullanılır.
6. Her iki kooperatifin mameleki, ancak dağılan kooperatifin malları üzerinde tasarruf etmek caiz olduğu andan itibaren birleştirilebilir.
7. Kooperatifin dağılmasının tescili Ticaret Sicili memurluğundan istenir. Borçları ödenikten veya teminata bağlandıktan sonra kooperatifin kaydı sildirilir.
8. Kooperatifin dağılmasının tescili ile ortakları da bütün hak ve borçları ile birlikte devralan kooperatife katılmış olurlar.
9. Mameleki ayrı idare edildiği sürece dağılan kooperatifin ortakları yalnız onun borçları için ve o zamana kadar sorumluluklarının bağlı olduğu esaslar dairesinde takip olunabilirler.
10. Aynı süre esnasında, dağılan kooperatifin ortaklarının sorumlulukları veya ek ödeme yükümlülükleri birleşme neticesinde hafiflemeye uğradığı ölçüde, bu hafifleme dağılan kooperatifin alacaklılarına karşı ileri sürülemez.
11. Birleşme neticesinde dağılan kooperatifin ortakları için şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümlülüğü doğduğu veya ağırlaştığı takdirde birleşme kararı, ancak bütün ortakların 3/4 ünün çoğunluğu ile verilebilir. Sorumluluğa ve ek ödeme yükümlülüğüne mütedair hükümler birleşme kararına katılmamış olan ve bundan başka kararın ilanı tarihinden başlamak üzere üç ay içinde kooperatiften çıkacağını bildiren ortaklara uygulanmaz.

E) Bir kamu tüzel kişiliği tarafından devralınmak:

Madde 85 – Bir kooperatifin varlığı, belediye, ekonomik bir Devlet kuruluşu, kamu müessesesi veya kamuya yararlı dernek veya cemiyetler tarafından da devralınabilir. Bu takdirde genel kurulca alınacak kararın dağılmaya ait hükümlere göre tescil ve ilan ettirilmesi gerekir.

Bu gibi kooperatif varlığının, Devlete ait ekonomik kuruluş veya herhangi bir ekonomik kuruluş veya herhangi bir dernek veya cemiyet tarafından devralınması hallerinde genel kurul tasfiye yapılmamasına karar verebilir.

Devir kararının ilan edildiği tarihten itibaren kooperatifin aktif ve pasifi devralana intikal etmiş olur. Dağılan kooperatifin adı ticaret sicilinden sildirilir. Bu husus ayrıca ilan ettirilir.

Birleşen müessese ile kooperatifin alacaklılarından her biri ilan tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye başvurmak suretiyle birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kesinleşmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat, müessese veya kooperatif tarafından verilmedikçe birleşme hüküm ifade etmez.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ticaret Bakanlığının Görev ve Yetkileri

A) Genel olarak Bakanlığın görev ve yetkileri:

Madde 86 – Ticaret Bakanlığının kooperatifleri ilgilendiren başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. Kooperatiflere, kooperatif birliklerine, merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine kuruluş ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetimlerinde ve çalışmalarında yardımcı olmak,
2. Kooperatifleri, birlikleri, merkez birliklerini ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini teftiş etmek, denetlemek veya denetlettirmek,
3. Kooperatiflerin, birliklerin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin dağılmasını gerektiren sebepleri mahkemeye bildirmek,
4. Kooperatiflerin, bilhassa istihsale yararlı kooperatiflerin kuruluşu, öncelikle kredilenmesi ve memleket yararına faaliyette bulunmaları hususunda ilgili bakanlıklar ve kuruluşlar nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmak ve koordinatör olarak vazife görmek.
5. **(Ek: 6/10/1988 - 3476/21 md.)** Kooperatifler mevzuatının uygulanmasında ve kooperatiflerle üst kuruluşlara yapılacak desteklemelerle ilgili kamu ve sosyal güvenlik fonları konusunda düzenleyici tasarruflarda bulunmak.

B) Bakanlık temsilcileri ve kararların yürürlük şartı:

Madde 87 – (Başlığı ile Birlikte Değişik:21/10/2021-7339/12 md.)

Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin, genel kurul toplantılarından en az onbeş gün önce ilgili Bakanlıktan temsilci talebinde bulunması zorunludur.

Genel kurul toplantıları, Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder. Temsilci, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesine nezaret eder. Genel kurul toplantı tutanağı ile toplantıya katılanların listesi temsilci tarafından imzalanır. Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakta belirtir. Usulüne uygun talepte bulunulduğu halde, temsilci toplantıya katılamaz ise ilan edilen saatten bir saat sonra toplantıya başlanır.

Bakanlık temsilcisinin nitelikleri, görevleri, yetkileri, ücret tarifeleri ile temsilci görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıkların görüşü alınarak Ticaret Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin ücreti, ilgili kooperatif tarafından karşılanır.⁽¹⁾

(1) Anayasa Mahkemesi'nin 28/9/2022 tarihli ve E.: 2021/130, K.: 2022/110 sayılı Kararı ile bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "yönetmelikle düzenlenir." ibaresi anılan cümlede yer alan "ücret tarifeleri" ibaresi yönünden iptal edilmiştir. Bu Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

C) Örnek anasözleşme hazırlanması:

Madde 88 – Ticaret Bakanlığı, kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği için bu teşekküllerin mütalaasının da alınmak kaydıyla örnek anasözleşmeler hazırlar, yapı kooperatifleri için bu görev Ticaret ve İmar ve İskan Bakanlığınca müştereken kullanılır.

D) Muhasebe usulü ve defterler:

Madde 89 – (Değişik: 15/2/2018-7099/9 md.) Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler hakkında 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri uygulanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak tebliğ ile belirlenir.

Vergi Usul Kanununun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.

E) Teftiş ve denetleme:

Madde 90 – (Değişik: 3/6/2010-5983/3 md.)

İlgili bakanlık; kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin işlem ve hesaplarını ve varlıklarını müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine veya denetim için görevlendirilecek olan personele denettirebilir.

(İptal ikinci fıkra: Anayasa Mahkemesi'nin 19/1/2012 tarihli ve E.: 2010/79, K.: 2012/9 sayılı Kararı ile.)

Birinci fıkradaki teşekküller, denetim sonuçlarına göre ilgili bakanlıkça verilecek talimata uymak zorundadırlar. Yapılan denetimler sonucunda, kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin ve bunların iştiraklerinin yönetim kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilerinin, hukuka açıkça aykırı eylem ve işlemlerinin tespit edilmesi durumunda, ilgili Bakanlık, kamu yararı ve hizmet gerekleri dikkate alınarak gecikmesinde sakınca görülen hallerde ileride telafisi güç veya imkansız zararlara yol açılmasının engellenmesi amacıyla bu kişilerin görevlerine tedbiren son verebilir. Bu durumda ilgili Bakanlık, bir yıl içerisinde olağanüstü genel kurul toplantısının yapılması için gerekli tedbirleri alır.

Kooperatifler ve üst kuruluşlarına kredi veren kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve ilgili bakanlıklar; verilen kredilerin açılış gayesine uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını, plan ve projesine uygunluğu, teknik özellikleri ve kalite açısından denetleyebilirler.

Kooperatiflerde ve üst kuruluşlarında görevli bulunanlar bu kuruluşlara ait mal, para ve para hükmündeki kağıtları ve gizli de olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine, denetimle görevlendirilen personele ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek, saymasına ve incelemesine yardımcı bulunmak, istenilen bilgileri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler.

(1) 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 57 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzükte" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

Birinci fıkradaki teşekküller, ilgili Bakanlıkça teşekküle ilişkin olarak istenilen her türlü bilgi, belge ve kayıtları, tanınan süre içinde tam olarak vermek zorundadır.

F) Teftiş ve denetleme ile görevlendirme:

Madde 91 – (Değişik birinci fıkra: 6/10/1988-3476/24 md.) İlgili bakanlık; kooperatif üst kuruluşlarını, ilgili müesseseleri ve bağımsız denetim kuruluşlarını denetleme işleri için görevlendirebilir.

Bunlara mütaallik esaslar 90 ıncı madde gereğince hazırlanacak Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle belirtilir.⁽¹⁾

DOKUZUNCU BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

A) Siyasi faaliyet yasağı:

Madde 92 – (Mülga: 12/6/1997-4274/1 md.)

B) Muaflıklar:

Madde 93 – 1. Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği;

a) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komüsyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar, banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,

b) Her nevi defterlerin ve anasözleşmelerin tasdiki ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi her nevi harçtan ve Damga Vergisinden,

c) Kiraya verilmediği veya irat getirmiyen bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahip oldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden,

d) Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harcıdan, Muafır.

e) 13 üncü madde gereğince verilecek bildiri Damga Vergisine, diğer harç ve resimlere tabi değildir.

2. Gayrimenkullerin irtifak haklarının ve gayrimenkul mükellefiyetinin kooperatiflere, kooperatif birliklerine, kooperatif merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine sermaye konulması halinde bunlar Emlak Alım Vergisi Kanununun 9 uncu maddesindeki indirimli nispetten,

3. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 199 sayılı Kanunla değişik 7 nci maddesinin 16 ncı bendindeki esaslar dahilinde Kurumlar Vergisi muaflığından,

Faydalanırlar.

4. Kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatifler merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara girmedikleri takdirde, bu maddenin 1 nolu fıkrasının (b) bendi ile 2 nolu fıkrasından gayri fıkralarında yazılı muaflıklardan istifade edemezler.

5. **(Ek:21/10/2021-7339/13 md.)** Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin, bu Kanun ve 6102 sayılı Kanun gereğince tescil ve ilana tabi işlemlerinden ücret alınmaz ve ilana tabi olanlar Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ücretsiz olarak yayımlanır. Bu kooperatiflerden, 18/5/2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 24 üncü maddesi gereğince odaya kayıt ücreti ve yıllık aidat ile aynı Kanunun 25 inci maddesinde tanımlanan munzam aidat alınmaz.

C) Tanıtma ve eğitim hizmetlerini sağlayacak fon:

Madde 94 – (Mülga: 21/2/2001-4629/1 md.)

D) Uyuşmazlıklar, hakem kurulları:

Madde 95 – Kooperatif organları ile kooperatifler, kooperatiflerle bağlı buldukları kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği arasında iştiğal konularına giren hususlardan dolayı çıkan anlaşmazlıklar, genel hükümler saklı kalmak şartıyla anasözleşmelerinde öngörülen hakem kurullarınca da halledilebilir.

⁽¹⁾ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 57 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "tüzük" ibaresi "Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle" şeklinde değiştirilmiştir.

E) Saklı hükümler:

Madde 96 – 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu hükümleri ve 7116 sayılı Kanunun yapı kooperatiflerine ait hükümleri saklıdır. Şu kadar ki, yukarıda zikredilen kanunlarda açıklık olmayan hallerde bu kanun hükümleri uygulanır.

Madde 97 – 2834 ve 2836 sayılı kanunlarla kurulan kooperatif ve kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri halinde teşkilatlanabilecekleri gibi Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine de girebilirler.

F) Anonim şirket hükümlerine atıf:

Madde 98 – Bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim şirketlere ait hükümler uygulanır.

G) Davaların niteliği ve muhakeme usulü:

Madde 99 – Bu kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayılır.

Bu davalarda basit muhakeme usulü uygulanır.

H) Kaldırılan hükümler:

Madde 100 – Türk Ticaret Kanununun kooperatiflere ait 6 ncı faslını teşkil eden 485 - 502 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

İlgili Bakanlık:

Ek Madde 1 – (Ek: 6/10/1988 - 3476/26 md.)

Bu Kanunda geçen Bakanlık isimleri "İlgili bakanlık" olarak değiştirilmiştir.

(Değişik ikinci fıkra: 3/6/2010-5983/4 md.) İlgili bakanlık deyiminden, bu Kanun kapsamındaki tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları için Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ve diğer kooperatifler ve üst kuruluşlar için ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı anlaşılır.

Cezai sorumluluk:

Ek Madde 2 – (Ek: 6/10/1988 - 3476/26 md.; Değişik: 23/1/2008-5728/340 md.)

1. 8 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına, 16 ncı maddenin beşinci fıkrasına, 24 üncü maddenin birinci fıkrasına, 46 ncı maddenin ikinci fıkrasına, 56 ncı maddenin ikinci ve altıncı fıkralarına, 59 uncu maddenin dördüncü, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarına, 62 nci maddenin ikinci fıkrası gereği sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını teslim etmeyen ve 90 ıncı maddenin beşinci fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları ile 72 nci maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri üç aydan iki yıla kadar hapis ve elli günden beşyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.⁽¹⁾

2. 45 inci maddenin birinci fıkrası gereği genel kurulu zamanında olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri ile 2 nci maddenin dördüncü fıkrasına, 8 inci maddenin ikinci fıkrasına, 16 ncı maddenin birinci fıkrasına, 66 ncı maddenin ikinci fıkrasına ve 90 ıncı maddenin üçüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri dokuz aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.⁽²⁾

3. 56 ncı maddenin ikinci ve dördüncü fıkralarına, 66 ncı maddeye, 67 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket eden ve ek 3 üncü maddeye aykırı uygulamaları araştırmayan kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri bir aydan dokuz aya kadar hapis ve otuz günden üçyüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.⁽³⁾

4. **(Ek:21/10/2021-7339/14 md.)** Ek 5 inci maddenin ikinci fıkrasına ve bu madde kapsamında çıkarılan yönetmelikte belirlenen yükümlülüklerle aykırı hareket eden yönetim kurulu üyelerinin her biri, her bir yükümlülük için ayrı ayrı olmak üzere bin Türk lirası idari para cezası ile cezalandırılır. Aynı denetim kapsamında aynı kişiye verilebilecek idari para cezalarının toplam tutarı onbin Türk lirasını geçemez.

İlgili bakanlık, kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına katılma talebinde bulunabilir.

(Ek fıkra:21/10/2021-7339/14 md.) Bu maddede öngörülen idari para cezaları ilgili Bakanlık tarafından uygulanır. İlgili Bakanlık, bu yetkisini il müdürlüklerine devredebilir. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir.

(1) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "üçüncü fıkrasına" ibaresi "üçüncü ve dördüncü fıkralarına" şeklinde değiştirilmiş, bende "16 ncı maddenin beşinci fıkrasına," ibaresinden sonra gelmek üzere "24 üncü maddenin birinci fıkrasına, 46 ncı maddenin ikinci fıkrasına," ibaresi eklenmiş, bentte yer alan "altıncı fıkrasına" ibaresi "ikinci ve altıncı fıkralarına" şeklinde değiştirilmiş, bende "fıkralarına" ibaresinden sonra gelmek üzere ", 62 nci maddenin ikinci fıkrası gereği sorumlulukları altında bulunan para, mal, defter, belge ve diğer kooperatif varlıklarını teslim etmeyen" ibaresi, "memurları" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile 72 nci maddenin dördüncü fıkrasına aykırı hareket eden kooperatif üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri" ibaresi eklenmiştir.

(2) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "Genel kurulu" ibaresi "45 inci maddenin birinci fıkrası gereği genel kurulu zamanında" şeklinde, "altı" ibaresi "dokuz" şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 21/10/2021 tarihli ve 7339 sayılı Kanunun 14 üncü maddesiyle bu bentte yer alan "66 ve 67 nci maddeye aykırı hareket eden" ibaresi "66 ncı maddeye, 67 nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarına aykırı hareket eden ve ek 3 üncü maddeye aykırı uygulamaları araştırmayan" şeklinde, "altı" ibaresi "dokuz" şeklinde değiştirilmiştir.

*Bağdaşmayan görevler***Ek Madde 3 – (Ek: 29/3/2011-6215/18 md.)**

Kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri; bu kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak yahut başka bir şekilde ücretli görev alamazlar.

Birinci fıkrada belirtilen diğer görevleri bulunmasına rağmen kooperatif ve üst kuruluşlarında yönetim kurulu üyesi veya denetçi olarak seçilenler, seçtikleri tarih itibarıyla diğer görevlerinden ayrılmak zorundadırlar. Bu görevlerinden ayrılmayanların yönetim kurulu üyeliğine veya denetçiliğe seçilmelerine ilişkin işlemler hükümsüzdür. Seçildikten sonra birinci fıkradaki diğer görevleri edinen kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerinin sonradan edindikleri görevlere ilişkin seçilme veya görevlendirme işlemleri ile sözleşmeler de hükümsüzdür. Yönetim kurulu üyeliğine veya denetçiliğe seçilme işlemleri bu şekilde hükümsüz olanların yerlerine yedekleri çağrılır.

Kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerinin fiilen bu görevleri yürüttükleri dönemde; bunların eş ve ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları, bu kooperatifler ve üst kuruluşları ile % 50'den fazla hissedarı oldukları şirketlerde, katıldıkları vakıflarda ve diğer teşekküllerde yönetim kurulu üyesi veya denetçi olamazlar, personel olarak veya başka bir şekilde ücretli olarak işe alınmazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı uygulamalar denetçiler tarafından araştırılır.

Birinci fıkraya aykırı olarak görev yapmakta olanlar, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde bu görevlerinden sadece birisini tercih ederek diğerlerinden ayrılırlar. Süresi içerisinde tercihte bulunmayanların seçilmiş oldukları kooperatif veya üst kuruluşlarındaki yönetim kurulu üyeliği veya denetçilik görevleri dışındaki diğer görevlerinin tamamı kendiliğinden sona erer.

*Üniversitelerin yönetim kurulunda üye bulundurma hakkı***Ek Madde 4 – (Ek: 20/2/2014-6525/9 md.) (Mülga:18/7/2021-7333/8 md.)***Kooperatif Bilgi Sistemi:***Ek Madde 5 – (Ek:21/10/2021-7339/15 md.)**

Ticaret Bakanlığı tarafından tüm kooperatif ve üst kuruluşlarının, kooperatifçilik hizmetlerine elektronik ortamda eriştiği ve merkezî veri tabanının yönetildiği Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) kurulur.

Kooperatifin ticaret sicili kayıtlarının, finansal tablolarının, yönetim kurulu ve denetçi raporlarının, genel kurul toplantı evrakının, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerinin KOOPBİS'e işlenmesinden yönetim kurulu sorumludur.

İlgili Bakanlık ile kooperatif ve üst kuruluşları, görevleri ile sınırlı kalmak şartıyla, ortakların ve ortak olmak için başvuranların kişisel verilerini KOOPBİS'te işlemeye ve görüntülemeye yetkilidir. İlgili Bakanlık; denetim, istatistik üretme, hizmetlerde otomasyonu artırma, ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi ve kooperatif ortaklarının haklarının korunması amacıyla sistemde işlenen verileri, kamu kurum ve kuruluşlarına aktarabilir. Elde edilen veriler 6698 sayılı Kanuna aykırı olarak kullanılamaz, aktarılamaz veya başka bir şekilde işlenemez.

KOOPBİS'te tutulacak veriler ile elektronik ortamda sunulacak hizmetlerden faydalanılmasına, bu sistem üzerinde işlenen kişisel verilerin aktarımı ile güvenliğin sağlanmasına ve aydınlatma yükümlülüğünün ne şekilde yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar ilgili bakanlıklar ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun görüşü alınarak Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Geçici Hüküm:

Geçici Madde 1 – (24/4/1969 - 1163 sayılı Kanunun kendi numarasız geçici maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır; Değişik: 16/11/1971 - 1496/1 md.)

Halen kuruluş ve faaliyette bulunan kooperatifler sözleşmelerini üç sene içinde bu kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler dağılmış sayılırlar. Kanunen tasfiye ile vazifelendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiyeye geçilmediği takdirde Ticaret Bakanlığı veya Hazine tarafından mahkmeden tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmelerini bu kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verilir.

Geçici Madde 2 – (Ek: 8/6/1981 - 2475/2 md. ile gelen geçici md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

Bu Kanunun yayımından önce kurulmuş bulunan ve Kamu Kuruluşlarından kredi alan yapı kooperatiflerinin anasözleşmelerindeki 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun bu Kanunla değişik 52 nci maddesine aykırı hükümler, herhangi bir işlem yapılmaksızın anılan maddeye göre düzeltilmiş sayılır.

Geçici Madde 3 – (Ek: 3/6/2010-5983/5 md.)

1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 1 inci maddesi uyarınca Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yapı kooperatifleri ve üst kuruluşları ile ilgili başlatılmış veya planlanmış iş ve işlemler ile bunlara dair her türlü hak, yetki ve görevler Bayındırlık ve İskan Bakanlığına devredilmiştir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca başlatılmış veya planlanmış iş ve işlemleri yürütmeye, bunlar hakkında yeni iş ve işlemler yapmaya, gerekli görülenleri tasfiye etmeye yetkilidir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı; Kooperatifler Kanununun ek 1 inci maddesi uyarınca yapılan iş ve işlemlerden dolayı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının taraf olduğu işlemlerde ve sözleşmelerde taraf olur ve bu Bakanlık leh ve aleyhine açılmış ve bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce bu Bakanlık tarafından yapılmış olan iş ve işlemler sebebiyle açılacak olan davalarda kendiliğinden taraf sıfatını kazanır.

Bu madde ile devredilmesi öngörülen her türlü işleme ilişkin evrak ile dava dosyaları ve sair malzemenin devri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca müştereken belirlenecek usul ve esaslara göre gerçekleştirilir.

Geçici Madde 4 – (Ek: 3/6/2010-5983/5 md.)

Bayındırlık ve İskan Bakanlığının personel ve teşkilat yapısı, yapı kooperatifleri ile ilgili olarak bu Kanun ile verilen görevleri yürütmeye hazır hâle getirilinceye kadar, hizmetine ihtiyaç duyulan personel, her türlü özlük hakları saklı kalmak kaydıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının emrinde bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren bir yıl süre ile geçici olarak görevlendirilir.

Geçici Madde 5 – (Ek: 20/2/2014-6525/10 md.) (Mülga:18/7/2021-7333/9 md.)

Geçici Madde 6 – (Ek:21/10/2021-7339/16 md.)

Bu maddeyi ihdas eden Kanunla yapılan değişiklikler uyarınca hazırlanacak yönetmelikler, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde çıkarılır.

Geçici Madde 7 – (Ek:21/10/2021-7339/17 md.)

55 inci ve 65 inci maddelerin üçüncü fıkraları bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için yapılacak ilk seçimlere kadar uygulanmaz. Mezkûr fıkralarda yer alan dokuz aylık süre 31/12/2022 tarihine kadar seçilecek yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler için bu tarihten itibaren başlar.

Geçici Madde 8 – (Ek:21/10/2021-7339/18 md.)

KOOPBİS, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde kurulur. İlgili bakanlıklar, sistemin kurulum sürecinde kendi sistemlerindeki verileri aktarmakla, uygulamaya geçtikten sonra da kooperatif ve üst kuruluşlarınca yapılan veri girişlerini takip etmekte sorumludurlar.

Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyelerinin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortakların kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini ve gerekli tüm bilgileri KOOPBİS'in kurulmasını müteakip altı ay içinde aktarmaları zorunludur. Bu süreçte kooperatifler ve üst kuruluşları, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösteren listeleri bu madde yürürlüğe girmeden önceki hükümlere göre almaya devam ederler.

Bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri, ek 2 nci maddenin birinci fıkrasının (4) numaralı bendi uyarınca idari para cezası ile cezalandırılırlar.

Geçici Madde 9 – (Ek:21/10/2021-7339/19 md.)

Kooperatifler ve üst kuruluşları, anasözleşmelerini en geç üç yıl içinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadır. Anasözleşmelerini intibak ettirmeyen kooperatif ve üst kuruluşları dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiye işlemlerine geçilmemesi halinde, kooperatif ve üst kuruluşun ortakları ya da alacaklıları tarafından mahkemeden iki yıl içinde tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmeler intibak ettirilinceye kadar, mevcut anasözleşmelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatifler ve üst kuruluşlarının yapacakları genel kurulları, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verir.

Geçici Madde 10 – (Ek:21/12/2021-7346/3 md.)

72 nci maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi hükmü kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapan kooperatifler hakkında 1/1/2024 tarihinden itibaren uygulanır.

Geçici Madde 11- (Ek:10/6/2022-7410/2 md.)

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, Kayseri ilinde aşağıdaki şartları taşıyan yapı kooperatifleriyle sınırlı olmak üzere bu madde hükmü uygulanır.

a) İnşaatların etaplar halinde yapılarak teslim edilmesi,

b) Terkin edilmemiş olması,

c) Yapımı tamamlanan etapta bağımsız bölüm malikine kooperatifçe tahakkuk ettirilen bedelin ödenmiş olması,

ç) Kooperatif tarafından üyeye konutunun tapu devrinin yapılmış olması,

şartlarının birlikte sağlanması halinde; konutun tapu devrinin yapılmasından sonraki dönemler için yapı kooperatifi tarafından yönetim giderleri hariç olmak üzere her ne ad altında olursa olsun yapılmış borçlandırmalar veya bu kapsamda üçüncü şahıslara kooperatif tarafından yapılan alacağın devrine ilişkin işlemler hükümsüzdür.

Birinci fıkradaki şartları birlikte sağlayan kişilere karşı yapı kooperatifinin veya bu alacağı devralan üçüncü kişilerin yapı kooperatifi nedeniyle açmış oldukları her türlü alacak veya tazminat davaları ile bu kapsamda yapılan ilamsız icra takipleriyle ilgili olarak; ilgilinin talebi halinde bu davalarda verilen ve henüz kesinleşmemiş mahkeme kararları ile kesinleşen dava ve takiplere dayanılarak başlatılan icra işlemleri, haciz, satış ve tahliye uygulamaları durdurulur. Bu alacaklar kapsamında kesinleşen ilamlara dayanılarak devam eden takipler ile kesinleşen icra takiplerine son verilmesi için birinci fıkraya uyarınca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde borcun bulunmadığına dair davanın açıldığına ilişkin belgenin ibraz edilmesi zorunludur; borcun bulunmadığına ilişkin kesinleşen ilamın icra dairesine ibraz edilmesi halinde takip sonlandırılır.

İ) Yürürlüğe girme:

Madde 101 – Bu kanun yayımlandığı tarihten 3 ay sonra yürürlüğe girer.

İ) Kanunu yürütecek makam:

Madde 102 – Bu kanun hükümlerini Bakanlar kurulu yürütür.

24/4/1969 TARİH VE 1163 SAYILI KANUNA İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER:

1 – 6/10/1988 tarihli ve 3476 sayılı Kanunun Geçici Maddeleri:

Geçici Madde 1 – Unvanlı 1 inci maddede belirlenen esasa uymayan kooperatifler ve üst kuruluşları, anasözleşme değişikliği yapmak suretiyle unvanlarını altı ay içinde bu Kanuna uygun hale getirerek tescil ettirmek zorundadırlar.

Bu Kanunun 14 üncü maddesiyle değiştirilen 56 ncı maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine göre, aynı türde birden fazla kooperatifte yönetim kurulu üyesi olanlar, Kanunun yürürlüğe girmesini takip eden 3 ay içerisinde bu üyeliklerinden yalnız birini tercih ederek diğerlerinden ayrılırlar.

Geçici Madde 2 – Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce tüzelkişilik kazanmış olan kooperatif üst kuruluşları bu Kanun hükümlerine göre kurulmuş sayılır.

Geçici Madde 3 – Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatifler, anasözleşmelerini iki yıl içerisinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde, ilgili bakanlık veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.

**1163 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARININ
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR TABLO**

Değiştiren Kanunun/KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	1163 sayılı Kanunun değişen veya iptal edilen maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
1496	Geçici Madde	10/8/1971
2475	52, Geçici Madde	10/6/1981
3381	19	25/6/1987
3476	Ek Madde 2'nin dördüncü bendinin ikinci fıkrası	25/4/1989
	Diğer hükümleri	25/10/1988
4274	92, Ek Madde 2	17/6/1997
4363	19	2/6/1998
4629	83, 94	1/1/2002 tarihinden geçerli olmak üzere 3/3/2001
5146	1, 9	7/5/2004
5728	25, 56, 62, Ek Madde 2	8/2/2008
5983	48, 81, 90	13/6/2010
6172	Ek Madde 1, Geçici Madde 3, Geçici Madde 4	13/12/2010
	77	22/3/2011
6215	Ek Madde 3	12/4/2011
6525	Ek Madde 4, Geçici Madde 5	27/2/2014
7033	45	1/7/2017
7099	2, 61, 89	10/3/2018
7101	63	15/3/2018
KHK/700	19, 80, 87, 91	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)
7333	Ek Madde 4, Geçici Madde 5	28/7/2021
7339	8, 19, 24, 45, 55, 56, 62, 65, 69, 72, 81, 87, 93, Ek Madde 2, Ek Madde 5, Geçici Madde 6, Geçici Madde 7, Geçici Madde 8, Geçici Madde 9	26/10/2021
7346	Geçici Madde 10	26/10/2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımı tarihinde (25/12/2021)
7410	Geçici Madde 11	15/6/2022